

2015 Struikelstenen

Familie Heymann

In memoriam, uitgesproken op 28 oktober 2015 in Assen

Mijn naam is Gerben Stavenga. Ons gezin woonde vanaf augustus 1938 (kort na mijn geboorte) tot april 1946 in het huis hiernaast – Plataanweg 47 zoals het toen genummerd was. Anderhalf jaar waren wij de burens van de joodse familie Heymann die wij hier vanmiddag gedenken.

Hermann Heymann, geboren 1894, trouwde met Erna Heijmans. Zij was Nederlandse en geboren in 1904. Ze kregen in 1931 een dochter Ellen-Margrit. De familie Heymann woonde eerst in het Ruhr-gebied, in Gelsenkirchen, waar hij een ijzerwinkel had. Al vóór de Kristallnacht, dus vóór november 1938, vluchtten ze voor de verschrikkingen van het nazi-regime. Ze trokken juli 1938 in bij Erna's vader Nathan Heijmans in Arnhem. Ruim een jaar later verhuisden ze naar Assen en werden zo onze burens -- totdat ze naar Westerbork moesten.

Ze hebben nog wel geprobeerd een onderduikadres te vinden, wat kennelijk niet lukte. Ze hebben ook mijn ouders gevraagd of het bij ons kon, maar dat was om meerdere redenen niet mogelijk.

Op 28 januari 1941 werden vader en dochter overgebracht naar het kamp Westerbork, op 26 februari volgde moeder Erna. De reden voor deze ongelijktijdigheid moet wel zijn dat vader en dochter Heymann Duitsers waren. Zij moesten naar Westerbork omdat dat toen het opvangkamp voor Duits-joodse vluchtelingen was. Die verplichting gold blijkbaar niet voor Erna als Nederlandse, maar zij heeft kennelijk na een maand besloten zich bij haar man en dochter te voegen.

Westerbork stond aanvankelijk onder Nederlandse leiding en werd pas in juli 1942 een Polizeiliches Durchgangslager. De leiding kwam toen in handen van de Duitsers, de Sicherheitsdienst.

Dat veel mensen, in ieder geval mijn ouders toen maar ten dele beseften wat dit betekende blijkt uit de volgende gebeurtenis. Het zal in de zomer van 1943 geweest zijn dat op een mooie zondagmiddag mijn ouders met het hele gezin een eindje ten zuiden van Assen gingen fietsen. Mijn twee oudere broertjes op hun fietsjes, mijn zusje, mijn jongste broertje en ik bij mijn ouders voor en achter op de fiets. Zo kwamen we in de buurt van het kamp Westerbork. Mijn vader zei tegen mijn moeder: "Kijk, we zijn vlak bij het kamp; hier zijn onze vroegere burens; die zouden we wel even kunnen opzoeken." "Ja, zei mijn moeder, we zijn nu in de buurt". Zo reed het hele gezin het terrein van het kamp op. Dat kon kennelijk. Maar na korte tijd werden we tegengehouden door een Nederlandse marechaussee. Die zei: "Wat doet u hier?" Mijn vader: "We willen onze

vroegere buren, de familie Heymann bezoeken". Waarop de marechaussee hem toevoegde: "Meneer, maak zo snel mogelijk rechtsomkeert; hier mag niemand komen; ga gauw weg voordat er erge dingen met u gebeuren." We hebben de familie Heymann dus niet weer gezien.

Drie jaar heeft de familie Heymann in het kamp doorgebracht. De laatste jaren natuurlijk voortdurend in dodelijke spanning of ze op de transportlijsten zouden staan. Op 18 januari 1944 werd de deur van een veewagon ook achter hen dicht geschoven. Die bracht hen naar Theresiënstadt. Dat zou niet meer dan uitstel blijken te zijn. Op 6 oktober 1944 gingen ze vandaar op transport naar Auschwitz. Hermann werd direct na aankomst op 7 oktober vermoord, 49 jaar oud. Een dag later werden ook Erna, 40 jaar, en Ellen-Margrit, slechts 13 jaar, omgebracht.

Volgens officiële gegevens hebben Erna's vader, Nathan Heijmans en haar broer de oorlog overleefd.

28 oktober 2015